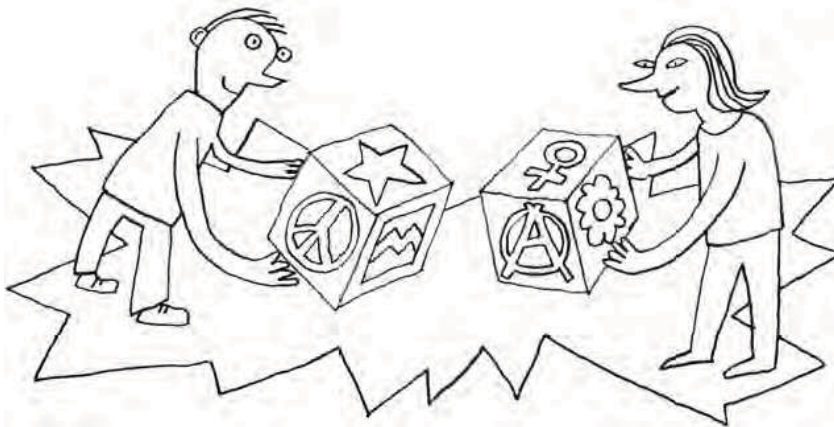

თავი 6 – პოლიტიკური ფილოსოფიის გაცნობა

წინასიტყვაობა

სურათზე ნაჩვენებია ბიჭი და გოგო ერთმანეთის პირისპირ. ისინი ერთმანეთს თავიანთ კუბურებს უჩვენებენ, რომელთა წახნაგებზე სხვადასხვა პოლიტიკური ფილოსოფიის სიმბოლოებია გამოსახული. ამ სურათზე მნიშვნელოვანია ის, რომ გოგო და ბიჭი ერთმანეთს უღიმიან, თუმცა სიმბოლოებს შორის განსხვავება დაპირისპირებასა და უთანხმოების მოლოდინს ქმნის. შესაძლებლობისდა ფარგლებში, სასურველია, სიმბოლოების განმარტებებს მოსწავლეებმა მიაგონ. ბიჭის კუბურაზე გამოსახულია „ბომბის აკრძალვის“ სიმბოლო, რომელიც პაციფიზმზე მიუთითებს; პენტაგრამა შესაძლოა სოციალისტური იდეოლოგიისა ან კაცობრიობის შესახებ ჰოლისტური თვალსაზრისის მატარებელი იყოს; ზიგზაგი ხაზი – შეიძლება წყლის სიმბოლოდ იყოს აღქმული და გარემოს დაცვას გამოხატავდეს, მაგრამ შეიძლება სრულიად განსხვავებული მოსაზრებაც გაჩნდეს ამ სიმბოლოს შესახებ. გოგონას კუბზე გამოსახული A-სიმბოლო ანარქიზმის მაჩვენებელია; მდებარეობითი სქესის სიმბოლო შეიძლება ფემინისტურ ხედვას გამოხატავდეს; ყვავილი – გარემოს დაცვას ან მშვიდობის უზრუნველყოფას, ან, შესაძლოა, გოგონასთვის ეს სიმბოლო განსხვავებული მნიშვნელობის მატარებელი იყოს. მოსწავლეები სარგებლობენ ადამიანის უფლებებით – აზრისა და გამოხატვის თავისუფლებით და თანასწორობის უფლებით. არავის აქვს უფლება, გადაწყვიტოს, ვისი მოსაზრებაა „სწორი“ და ვისი „მცდარი“.

სურათი საინტერესო და განსაცვიფრებელი შინაარსის მატარებელია. ჩვენ სიმბოლოებსა და ცნებებს პოლიტიკურ ფილოსოფიაში ვაერთიანებთ, რათა გამოვხატოთ ჩვენი თვალსაზრისი და გამოვთქვათ ჩვენი მოსაზრებები, მაგრამ ისინი შეიძლება ორაზროვანი ან სულაც დამაბნეველი აღმოჩნდეს. ამიტომ გვმართებს ერთმანეთისთვის საკუთარი არჩევანის გაზიარება და ერთმანეთის ყურადღებით მოსმენა. ძალიან ბევრი მოსაზრება არსებობს, რომელზეც ერთმანეთს ვეთანხმებით ან არ ვეთანხმებით. მოცემული ექვსი სიმბოლო საკმარისია იმისთვის, რათა წარმოდგენა შეგვექმნას ღია, პლურალისტურ საზოგადოებაზე. ერთმანეთს პატივისცემით უნდა მოვეპყროთ; შეგვიძლია ვიკამათოთ ისე, რომ არავინ დავაზარალოთ და ყველა კმაყოფილი დარჩეს.

სწავლება დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ ამ ორ განზომილებას აერთიანებს. პირველი უკავშირდება თანხმობას/კმაყოფილებას. პოლიტიკური ფილოსოფიის აღქმა მნიშვნელოვანია დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლებაში, ვინაიდან იგი მიმართულებას გვაძლევს და ღირებულებების გარკვევაში გვეხმარება, როდესაც ვმსჯელობთ ამა თუ იმ საკითხზე და ვიღებთ ზომებს, გარდა ამისა, უკეთ გვესმის სხვების.

დემოკრატიული მოქალაქეობისა და ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლების მეორე განზომილება კონფლიქტის ცივილიზებულად წარმართვის კულტურას გულისხმობს – იკამათეთ სახეზე ღიმილით. კონფლიქტის მოგვარების ამ კულტურას მოსწავლეები სკოლაში უნდა ეზიარონ, საკუთარი გამოცდილებითა და მასზე მსჯელობით. ამის სწავლება ძალიან ადრეული ასაკიდან არის შესაძლებელი და დიდადაა დამოკიდებული მასწავლებლებისა და აღმზრდელების მაგალითზე. მასწავლებელი უნდა მოერიდოს ორგვარ მოქმედებას მოსწავლეებთან ურთიერთობაში. პირველი უკავშირდება პოლიტიკურ მიზანშეწონილობას. მასწავლებლის მოვალეობაში არ შედის, შეასწავლოს

მოსწავლეებს რომელიმე მისთვის მისაღები პოლიტიკური დოქტრინა და არ უნდა აიძულოს მოსწავლეები, გაიზიარონ მისი პირადი თვალსაზრისი. მეორე მოქმედებაა სიჩუმით უგულებელყოფა, რომელიც ჩაგვრის აშკარა ფორმაა. მოსწავლეებმა უნდა ისწავლონ, როგორ გამოიჩინონ ყურადღება ერთმანეთის მიმართ, როგორ გასცენ ერთმანეთს პასუხი და ელოდონ, რომ არც თვითონ დარჩებიან უპასუხოდ. მასწავლებელმა უნდა გაამხნევოს მოსწავლეები, რათა მათ სხვებისთვის გასაგები ახსნა მოუძებნონ საკუთარ არჩევანს, მაგრამ მათზე არ უნდა განხორციელდეს ზეწოლა იმ მიზნით, რომ ვაიძულოთ, გაამართლონ თავიანთი არჩევანი.

მოცემული სავარჯიშოები შეგვიძლია გადავაკეთოთ მოსწავლეთა ნებისმიერ ასაკობრივ ჯგუფზე მორგების მიზნით.

სავარჯიშო 6.1. – პოლიტიკური აზროვნების ძირითადი კონცეპტები

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეები ეცნობიან ღირებულებებს, რომლებიც პოლიტიკური კამათისა და დებატების საფუძველს წარმოადგენს და აცნობიერებენ, რომ ამ ღირებულებათაგან ზოგი იცავს და ზოგიც არღვევს ადამიანის უფლებებს (ადამიანის უფლებათა შესახებ სწავლება).

სავარჯიშოს შესრულებისას მოსწავლეები იძენენ უნარს, მუდმივად იყვნენ მზად სხვა ღირებულებებისა და პოზიციების შესასწავლად და გასაგებად, მიუხედავად იმისა, მისაღებია თუ არა ისინი მათთვის (სწავლება ადამიანის უფლებების საშუალებით).

რესურსები:

მოწოდებებისა და მოსაზრებების ჩამონათვალი (იხ. ქვემოთ მოცემული მასალა). შესაძლებელია საარჩევნო პოსტერების, ვიდეორგოლების ან პოლიტიკური განცხადებების ამონარიდებისა და პოლიტიკოსთა მიერ წარმოთქმული სიტყვების ნაწყვეტების გამოყენება.

მსვლელობა

1. მოსწავლეები წყვილებიან ან იყოფიან ოთხკაციან ჯგუფებად.
2. ისინი განიხილავენ მოწოდებებსა და მოსაზრებებს და განსაზღვრავენ მათ შედეგებს. შეიძლება გამოვიყენოთ კითხვები, რაც მოსწავლეებს დაეხმარება ამოცანის შესრულებაში და მოწოდებებს შორის პარალელის გავლებაში, მაგ. საზოგადოების რომელ ჯგუფზე ექნება გავლენა ამა თუ იმ მოსაზრებას და როგორი იქნება ეს გავლენა (მოსწავლეებმა უნდა დაასახელონ, მაგალითად, მდიდრები ან ღარიბები, ჯანმრთელი მოსახლეობა ან მოსახლეობა, რომელიც სამედიცინო დახმარებას საჭიროებს, ის ვინც ძალაუფლებას ფლობს ან ვინც ამ ძალაუფლების გავლენის ქვეშ არის და ა.შ.).
3. თუ ისინი უკვე ერკვევიან პოლიტიკური აზროვნების ძირითად მიმდინარეობებში, მოსწავლეებმა უნდა სცადონ მოცემული მოწოდებების დაკავშირება აზროვნების სხვადასხვა სკოლასთან. მათ შეიძლება მოსაზრება ან მოწოდება აზროვნების ერთზე მეტ სკოლასთანაც გააიგივონ.
4. მოსწავლეები ადამიანის უფლებათა თვალსაზრისით განიხილავენ მოსაზრებებს და იმ ღირებულებებს, რომლებიც ამ მოსაზრებებს უდევს საფუძვლად.

გაგრძელება

მოსწავლეები განიხილავენ მოცემული მოსაზრებებისა და მოწოდებების შესაძლო შედეგებს, აკავშირებენ რა მათ საკუთარ ქვეყანაში არსებულ მდგომარეობასთან და განვითარებულ მოვლენებთან.

მასალა:

მოსაზრებები და მოწოდებები

1. სახელმწიფო არ უნდა ერეოდეს ქვეყნის ეკონომიკაში. მის მოვალეობას მხოლოდ კანონის დაცვა უნდა წარმოადგენდეს.
2. მოსახლეობა უზრუნველყოფილი უნდა იყოს უფასო სამედიცინო მომსახურებით.
3. ყველა კომპანია უნდა იქნეს ნაციონალიზებული.

4. სახელმწიფოს მეთაურს უნდა გადაეცეს სრული ძალაუფლება.
5. სახელმწიფომ, დამქირავებლებმა და პროფესიულმა კავშირებმა ერთად უნდა მიიღონ გადაწყვეტილება ხელფასების ოდენობის განსაზღვრის თაობაზე.
6. სახელმწიფო თავად არის საზოგადოებრივი წესრიგის დამრღვევი.
7. თეთრკანიანთა ცივილიზაცია მოწინავე ცივილიზაციაა.
8. სუსტ მოსწავლეებს არ უნდა მივცეთ საშუალება, შეაფერხონ სხვა მოსწავლეების სწავლის პროცესი.
9. არავის აქვს სხვებზე ბრძანების გაცემის უფლება.
10. საზოგადოება ისე უნდა იყოს ორგანიზებული, რომ დადგენილება ან გადაწყვეტილება შეესაბამებოდეს საზოგადოებაში არსებულ ბუნებრივ იერარქიას.

სავარჯიშო 6.2. – დამოკიდებულებები ხელისუფლებისადმი⁵

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეები ასხვავებენ ხელისუფლების განსხვავებულ კონცეპტებს და აცნობიერებენ მათ გავლენას დემოკრატიაზე და ადამიანის უფლებებზე.

მოსწავლეებს უვითარდებათ აქტიური მოსმენის უნარი (სწავლება ადამიანის უფლებათა საშუალებით).

რესურსები:

მოსწავლეებისთვის განკუთვნილი მასალა: „მოსაზრებები ხელისუფლებასა და მთავრობაზე“

მსვლელობა

1. მოსწავლეები მუშაობენ წყვილებში. ისინი ეცნობიან მოსაზრებებს და იღებენ გადაწყვეტილებას იმის თაობაზე, თუ რომელ მოსაზრებებს იზიარებენ.
2. მოსწავლეები აკეთებენ ჩანაწერებს იმ მიზეზების თაობაზე, რის გამოც ისინი ეთანხმებიან ამა თუ იმ მოსაზრებას.
3. მოსწავლეები აცნობენ კლასს თავიანთ ნამუშევარს.
4. მოსწავლეები მოსაზრებებს აკავშირებენ პოლიტიკური აზროვნების სკოლებთან (დამხმარე სავარჯიშო); მასწავლებელი, მოსწავლეთა მიერ გამოთქმული და განხილული მოსაზრებების გამოყენებით, აცნობს მათ პოლიტიკური აზროვნების მიმართულებებს (ინდუქციური მიდგომა, სწავლების სხვადასხვა მიდგომის გამოყენება – ლექცია, სტუდენტებთან საუბარი, ექსპერტთა ნაშრომების გაცნობა).

გაგრძელება

მოსწავლეები მსჯელობენ ღირებულებათა საკუთარ სისტემებზე.

მოსწავლეები პოლიტიკურ მოსაზრებებს საკუთარი ქვეყნის პოლიტიკურ პარტიათა და პოლიტიკურ ლიდერთა მიერ აღებული კურსთან აკავშირებენ.

მასალა

(იხ. შემდეგ გვერდზე)

⁵ კლოდ პერისის *Ethique et Politique*-ს მიხედვით, კვებეკი, 1985 წელი.

მასალა მოსწავლეებისთვის

მოსაზრებები ხელისუფლებასა და მთავრობაზე

1. მთავრობაში ლიდერის როლი პირველხარისხოვანი და შეუცვლელია.
2. ძალაუფლება იწვევს გაუცხოებას და საჭიროა მისი ლიკვიდირება, რათა ყველა პიროვნებას მიეცეს საკუთარი შესაძლებლობების გამოვლენის საშუალება.
3. ერს შეიძლება ჰყავდეს მხოლოდ ერთი საშიში მტერი: მისი საკუთარი მთავრობა.
4. პოლიტიკურ ძალაუფლებას უნდა ფლობდეს მხოლოდ მოქალაქეების მიერ არჩეული მთავრობა.
5. პოლიტიკური პარტიების არსებობა წამგებიანია სახელმწიფო ხელისუფლებისთვის, რადგან ისინი საზოგადოებაში განხეთქილებასა და ფუჭ, არაფრისმომტან კონფრონტაციას იწვევენ.
6. სახელმწიფო არ არის ადამიანთა უბრალო თავყრილობა; იგი არის რეალობა, რომელიც ადამიანთა ერთობაზე გაცილებით მაღლა დგას და გაცილებით მნიშვნელოვანია.
7. ხელისუფლების ყველა ფორმას აქვს მიდრეკილება, გახდეს ტოტალიტარული.
8. სახელმწიფო თავისთავად მიზანს არ წარმოადგენს, არამედ იგი არის ინდივიდუალური მისწრაფებების განხორციელების საშუალება.
9. სახელმწიფო არის უზარმაზარი სარკოფაგი, სადაც ბოლოს ყველა ინდივიდუალური მოსაზრება ჰპოვებს სამუდამო განსასვენებელს.
10. გაფიცვა არის გამოწვევა ხელისუფლებისადმი, სწორედ ამიტომ უნდა აიკრძალოს იგი.
11. პიროვნება მხოლოდ სახელმწიფოსთვის არსებობს და მის გარეთ იგი არაფერს წარმოადგენს.
12. ახალგაზრდებმა უნდა მიიღონ მონაწილეობა იმ გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში, რომელიც მათ ეხება.
13. მხოლოდ მას შემდეგ, რაც სახელმწიფო აღარ იარსებებს, შევძლებთ ვისაუბროთ თავისუფლებაზე.
14. მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს მოსწავლეთა კანონიერი მოთხოვნები.
15. ადამიანს აქვს ბუნებრივი მოთხოვნილება, თესოს სიკეთე – აკეთოს კეთილი საქმე – ჩვენ ყოველთვის უნდა ვენდოთ მას.
16. ყველა პიროვნების მონაწილეობა ხელისუფლებაში – ეს უნდა იყოს ადამიანთა საზოგადოების ნებისმიერი წყობის ამოსავალი და ძირითადი პრინციპი.
17. მოქალაქეები მხოლოდ პოლიტიკური პარტიების საშუალებით ახორციელებენ მთავრობის გადაწყვეტილებაზე გავლენას.
18. თავის ნებაზე მიშვებული, კონტროლს მიღმა დარჩენილი ადამიანები ერთმანეთს დახოცავენ.
19. პოლიტიკური ძალაუფლება არ უნდა იყოს მინდობილი საზოგადოებრივ აზრს.
20. ადამიანებს აქვთ უფლებები, რომელიც სახელმწიფომ უნდა დაიცვას.

სავარჯიშო 6.3. – მე რომ ჯადოქარი ვიყო

საგანმანათლებლო მიზანი:

მოსწავლეებს ეძლევათ საშუალება, გამოიყენონ წარმოსახვის უნარი. ადამიანს, რომელსაც უტოპიური წარმოსახვის უნარი არ გააჩნია, აღარაფერი დარჩენია, გარდა იმისა, რომ მიიღოს სტატუს კვო.

მოსწავლეები იყენებენ თავიანთ შემოქმედებით უნარს.

რესურსები: ფურცლები და ფლომასტერები.

მსვლელობა

1. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, თავი ჯადოქრებად წარმოიდგინონ.

2. ისინი კითხულობენ:

„მე რომ ძლიერი ჯადოქარი ვიყო, გავაკეთებდი ისე, რომ კაცებმა, ქალებმა და ბავშვებმა აღარასოდეს გამოსცადონ ის, რაც ომის დროს გამოსცადეს; და ამის უზრუნველსაყოფად...“

ყველა მოსწავლე ასრულებს შემდეგ წინადადებებს:

- მე შევაჩერებდი...
- მე ბოლოს მოვუღებდი...
- მე დავივიწყებდი...
- მე წინ აღვუდგებოდი...
- მე გავაგრძელებდი...
- მე შევქმნიდი...

3. მოსწავლეები რიგრიგობით კითხულობენ თავიანთ პასუხებს კლასის წინაშე. უმჯობესია, მოსწავლეები ისხდნენ წრეზე.

4. შეფასება: მოსწავლეები განიხილავენ, რა სურვილები იქნა გამოთქმული და რა საჭიროებები იქნა წამოყენებული მათ წინადადებებში.

გაგრძელება

მოსწავლეები მსჯელობენ, შესაძლებელია თუ არა მათი რომელიმე ოცნების რეალიზება.

ვარიანტი

უფროსი ასაკის მოსწავლეებისთვის:

„მე რომ არქიტექტორი ვიყო...“: მოსწავლეები წარმოიდგენენ, როგორი იქნებოდა მათი სკოლა, ან ქალაქი, რომელშიც ისინი ცხოვრობენ.

მოსწავლეებს შეუძლიათ შეაჯამონ თავიანთი სურვილები და დააკავშირონ ისინი პოლიტიკური აზროვნების რომელიმე ძირითად მიმართულებასთან (ლიბერალური, კონსერვატიული, სოციალისტური, მწვანეები).